

OVER DE BAVO

- Janssen, C., *De Grote- of St.Bavokerk te Haarlem*, Haarlem 1985/93, Herdruk 2025
- Hartog, E., *Tekens aan de wand, de oude graffiti in de Grote of St.-Bavokerk in context*, Haarlem 2025
- Biesboer, P., *De Bavo in de schilderkunst*, Zwolle/Haarlem 2023 (samenwerking met W-Books)
- Vermeij, K., Kaan, H., Den Hengst, D., (redactie), *Het Grote Bavoboek*, Zwolle/Haarlem 2021
- Numan, A., *De graven van Holland, Haarlem en de Grote of St.-Bavokerk*
- Numan, A., & Zalinge, A. van, *Speuren naar de oudste resten van de Bavo*
- Numan, A., *Begraven verleden, natuurstenen sarcofagen in de Bavo*
- Emmens, K. & J. van der, *De snelle bouw van het koor*
- Emmens, K. & Hoeve, J. van der, *Bouwen aan transept en schip*
- Hurx, M., *Bavo's bouwloods, De organisatie van de bouw van schip en transept*
- Dunk, Th. von der, *De toren van de Bavo, architectuurhistorische aspecten*
- Kaan, H./Woudenberg, P., *Bouw en constructie van de toren*
- Vink, E., *Inkomsten en uitgaven*
- Hartog, E. den, *De middeleeuwse bouwsculptuur*
- Lieth, A., *Van Vontkapel tot Vishal, aanbouwen aan de Bavo*
- Peters, A., *Een grootsch, schoon en treffend geheel, de eerste grote restauratie van de Bavo*
- Kaan, H., *Restauratie en onderhoud vanaf het begin van de 20ste eeuw*
- Hengst, D. den, *Het leven van Bavo*
- Vermeij, K., *De verering van de heilige Bavo in de middeleeuwen*
- Vlegels, P., *De inrichting tot aan de Reformatie*
- Vlegels, P., *De inrichting na de Reformatie*
- Prins-Schimmel, M., *Schilderingen op muren, gewelven en koorkolommen*
- Peters, A., *De glazen van de Bavo*
- Hartog, E. den, /Jörg Soentgerath, J., *De oudste koorbanken van Nederland, een herdatering [...]*.
- Peters, A., *In egipten wandeltie up nilus: de lezenaar op het hoogkoor.*
- Peters, A., *Een schoon beeld, waarvan het hoofd ontbreekt: het koorhek.*
- Peters, A., *De preekstoelen van de Bavo.*
- Peters, A., *Uyt christelijcke minne god ter eren, de broodbank en de armenzorg.*

- Jong, W. de, Graven en begraven.
- Gritter, G., De orgelhistorie van de Bavo
- Kool, D. de, Van Logteren en Xavery, twee toonaangevende beeldhouwers verfraaien het Müller-orgel
- Verhoef, H., Van sonderling geluyd, van kostelijk metael, de klokken van de Bavo
- Ziekman, F., Liturgische muziek in de Bavo tot 1578
- Cevaal, WJ., Over stadsorganisten, beroemde bezoekers en muziekfestivals
- Biesboer, P., De Grote of St.-Bavokerk in de schilderkunst
- Vogel, W., Van boven tot beneen een kostelijk juweel', de Bavo in de literatuur.
- Moolenbroek, J. van, Damiate en de St.-Bavo! Feiten en fabels.
- Poutsma, A. & Dijt, A., Mensen in en om de Bavo: van Mozart tot Melchior.
- Hoefsmit, C. & J., Bavo in Beeld, Haarlem 2020
- Vermeij, K., *Haarlem voor Bavo!*, Haarlem 2020
- Hartog, E. den, *Monsters in het Koor*,, 2019
- Jong, W. de, De wapens op de koorbanken [...] en de Heren van Brederode, 2019
- Pauw, A., *Het Christian Müller-orgel*, Nederlands/English, Haarlem 2019
- Dunk, Th. von der, *Haarlem als Hollands Jeruzalem*, Hilversum 2016
- Peters, A., Coolen, E., *De basiliken slaan toe!* Haarlem 2016
- Katee, S., De dorsaalwapens op het hoogkoor . . . , *Bavoreeks* 12, 2015
- Haring, Th. den, De bouwloods van de Sint-Bavokerk te Haarlem, scriptie architectuurgeschiedenis olv M. Hurx 2014
- Kool, D. de, 'Jan Baptist Xavery en zijn beeldhouwwerk in de Haarlemse Sint Bavokerk', im: *H'lems Jaarboek* 2014
- Ros, W., 'The Organ Cases of St Bavo's', in: *The Haarlem Papers*, Haarlem 2014
- Jong, W. de, *Het Grafkapel-complex in de Grote of St.-Bavokerk van Haarlem*, Haarlem 2013
- Peters, A., Tussen mild en wild . . . , *Bavoreeks* 11, 2012
- Opher, A., De sluitstenen . . . , *Bavoreeks* 10, 2010
- Mochizuki, M., *The Netherlandish Image after Iconoclasm, 1566-1672 - Material Religion in the Dutch Golden Age*, 2009
- Peters, A., *Blincken int glas zonder eynde* . . . , *Bavoreeks* 9, 2008
- Vries, A. de, *Graven in de Grote of Sint-Bavokerk* . . . , *Bavoreeks* 8, 2006
- Kaatee, S. & al., *De Grote of Sint-Bavokerk, een wandeling door gebouw en geschiedenis*, Haarlem 2003
- Boogaard, R., *Een kerk in de steigers* . . . , *Bavoreeks* 6, 2002
- Temmink, J. & al., *De toren van de Grote of Sint-Bavokerk*, Haarlem 2002
- Kamphuis, J. & al., *Bouwhistorisch onderzoek. De vieringtoren van de Grote- of St. Bavokerk te Haarlem*, Delft 2001
- Peters, A., *Die hem opten armen verstaet sal eeuwich levee* . . . , *Bavoreeks* 5, 2001
- Prins-Schimmel, M., *Tapijtschilderingen* . . . , *Bavoreeks* 3, 1999
- Peters, A., *Tot cieraad van de Kerk en van een schoone glans*, *Bavoreeks* 2, 1998
- Vlegels, P., *Het interieur van de Grote of Sint-Bavokerk in de Middeleeuwen*, Amsterdam 1998, Drs-scriptie
- Wüstefeld, W., *Middeleeuwse boeken van het Catharijneconvent*, Zwolle 1993
- Bouwer, M., *Het licht in de Grote of St-Bavokerk te Haarlem*, Haarlem 1991
- Verspaandonck, J., 'Het koorhek in de Grote of St.Bavokerk', in: *Jaarboek* 1991
- Wüstefeld, W., *De boeken van de Grote of Sint Bavokerk*, Hilversum 1989
- Boer, J. de, & al, (redactie), *De Bavo te Boek*, Haarlem 1985
- Steur, A. van der, *Voorgeschiedenis en organisatorische beslommeringen. Restauratie 1981-85*
- Lankhorst, G., *Respect voor het oude, openstaan voor het nieuwe. Restauratie 1981-85*
- Prins-Schimmel, M., *Enige aspecten van het bouwkundig onderzoek. Restauratie 1981-85*
- Vroom, W., *De moer de heilighe kerc tot hullip gegheven. Financiering*
- Snoep, D., *Van het patroen van de kerk en van de toren. Schilderijen uit de kerk*
- Biesboer, P., *De overgebleven altaarstukken. Schilderijen uit de kerk*
- Swigchem, C., *Meer ombuiging dan breuk. Protestantse inrichting*
- Biesboer, P., *De Bavo in de beeldende kunst van de 17^{de} eeuw. Schilderijen over de kerk*
- Hist. Werkgroep Haarlem, *De kerk als bedrijf. Door de week*
- Zemering, N., *Raakvlakken van het hemelse met het aardse. Kerkmeubelen*
- Halsema-Kubes, W., *Vele fraeye beeldekens. Beeldhouwwerk*
- Temminck, J., *Bavo en Maria. Beeldhouwwerk*
- Koldewey, A., *Over Jan Fierens, geelgieter te Mechelen. Koperwerk*
- Zetteler, E., *Avondmaalsbekers, broodschalen en collecteschalen. Kerkzilver*
- Bogtman, A., *Heraldiek en symboliek in bijbelse en historische onderwerpen. Glasvensters*

Delleman, Th., In het eerst bouwde men de kerken op de graven,[...] Grafstenen
 Nieuwkoop, H. van, De slanke grandeur van Christian Müller. Het orgel
 Poel, J. van der, Een boeier, een pinas en een oorlogsbodem. De scheepjes
 Snoep, D., Liever woord dan beeld. Tekstborden
 Steur. A., van der, Over tortelduiven en overspel. Rouwborden
 Delleman, Th., Een rondleiding door de Grote- of St.Bavo kerk te Haarlem, Aalten [1974](#)
 Hoeben, J., De geschiedenis en het interieur van de Grote- of Sint Bavo Kerk te Haarlem, Haarlem [1970?](#)
 Melchior, Dr A., De Haarlemsche Sint Bavo of Grootte Kerk, Haarlem [1946](#)
 Sterck-Prooot, J., 'Het jongste nieuws over den bouw van de oude St. Bavo te Haarlem', in: BGBH LII, [1935](#)
 De Jonge van Ellemeet, B., 'Uit de geschiedenis van de Haarlemsche St.Bavo-kerk in de Middeleeuwen'
 in: Nederlands Archief voor kerkgeschiedenis, Vol. 25 ([1932](#))
 Anon, De Sint Bavo- of Grootte Kerk te Haarlem, Haarlem [1927](#)
 Weissman, A., 'Gegevens omtrent Bouw en Inrichting van de Sint Bavokerk te Haarlem', in Oud Holland, [1915/16](#)
 Stuffers, J., De groote of Sint-Bavokerk, [1915](#)
 Sasse van Ysselt, A., Beschrijving van het H. Kertmisgilde te Haarlem, 's Gravenhage [1905](#)
 Enschedé, J., De Sint-Bavo of Grootte Kerk te Haarlem, Haarlem [1903](#)
 Graaff, J., Plaatsbeschrijving der S. Bavo-kerk te Haarlem, Haarlem 1876, BGBH IV, [1876](#)
 Allan, F., Geschiedenis en Beschrijving van Haarlem..., Deel III, Haarlem [1874](#)
 Wolff, J., Beschrijving der Grootte of St Bavo-kerk, [1845](#)

OVER HAARLEM

Kooij, B., Spaanse ooggetuigen over het beleg van Haarlem (1572-1573), Hilversum [2018](#)
 Moolenbroek, J. van, [Nederlandse kruisvaarders naar Damiate aan de Nijl](#), Hilversum [2016](#)
 Cerruti, W., Liefdewerk tot in eeuwigheid, Haarlem [2015](#)
 Cerruti, W., Van Commanderie van Sint-Jan tot NH archief, Haarlem [2009](#)
 Historische werkgroep Haarlem, Meer dan steen, de Haarlemse kerken..., Haarlem, [2007](#)
 Cerruti, W., Het stadhuis van Haarlem, Haarlem [2001](#)
 Dorren, G., Eenheid en verscheidenheid, De burgers van haarlem in de Gouden Eeuw, Amsterdam [2001](#)
 Verkerk, C., 'Relieken van St. Bavo, Egmond en de Hof van de Hollandse Graaf in Haarlem', in: Holland Historisch Tijdschrift, [1997](#)
 Nijgh, L., Haarlem bestaat niet, Haarlem [1996](#)
 Ree-Scholten, G. van der, (eindredactie), Deugd boven geweld, Hilversum [1995](#)
 Verkerk, C., [De parochie Haarlem...](#)
 Temminck, J. &al, Eerste onderwijs, boeken, drukkers en wetenschap
 Nieuwstraten, R. &al, Artistiek centrum in het graafschap Holland
 Marsilje, J., De geografische, institutionele en politieke ontwikkelingen
 Marsilje, J., Een ontluikende stad...
 Brokken, H., &al., (redactie), Hart voor Haarlem, Haarlem [1994](#)
 Koorn, F., Drie Haarlemse kloosters...
 Marsilje, J., Aspecten van de Haarlemse vroedschap in de ME
 Glaudemans, C., De schout van Haarlem
 Bos-Rops, J., [Noblesse oblige, Haarlem als tweede stad in Holland](#)
 Bueren, T. van, Tot lof van Haarlem, Hilversum [1993](#)
 Spaans, J., [Haarlem na de Reformatie. Stedelijke cultuur en kerkelijk leven](#), 1577-1620, Den Haag [1989](#)
 Speet, B., 'Middeleeuwse stadsbranden', in: Haarlem in veelvoud, Haarlem [1989](#) PDF
 Hellinga-Querido, L., Laurens Janszoon Coster was zijn naam, overleveringen over de uitvinding van de boekdrukkunst, Haarlem [1988](#)
 Marsilje, J., Het Haarlemse klerkambt in de 15^e eeuw, in: D. de Boer red., De Nederlanden in de late middeleeuwen, Utrecht [1987](#)
 Historische werkgroep Haarlem, De loop van het Spaarne, Haarlem [1987](#)
 Hensen, A., De twee eerste bisschoppen van Haarlem in de zestiende eeuw, Hilversum ca [1950](#)
 Nieuwenhuis, G., De stad aan het Spaarne, [1945](#)
 Kurtz, G., Beknopte geschiedenis van Haarlem, Haarlem [1942](#)
 Sterck-Prooot, J., Haarlems oudste tijden, een vroeg-middeleeuws stadsbeeld, Haarlem [1930](#)
 Janssen van Raaij, Kroniek der stad Haarlem, [1890](#)
 Gonnet, J., 'Zedenspiegel', in: BGBH 14, [1887](#)
 Allan, F., [Geschiedenis en Beschrijving van Haarlem...](#), Haarlem [1883](#)
 Koning, C. de, Tafereel der Stad Haarlem, [1807](#)

Oosten de Bruyn, G., *De stad Haarlem en haare Geschiedenissen...*, Eerste Deel, Haarlem 1765
Schrevelius, Th., *Harlemias...*, Haarlem 1648/1754
Ampzingh, S., *Beschyvinge ende Lof der stad Haerlem in Holland*, Haarlem 1628
Verwer, W., *Memoriaelbouck, dagboek van gebeurtenissen te Haarlem van 1572 – 1581*, Haarlem 1973

HISTORIE ALGEMEEN

Wauters, W., *De geuren van de kathedraal, de overweldigende 16^e eeuw in Antwerpen*, Antwerpen 2023
Loo, B. van, *De Bourgondiërs*, Amsterdam 2019
Keur, D., *Vademecum de late Middeleeuwen*, Bedum 2015
Kuipers, J., *De Beeldenstorm*, Zutphen 2015
Hellinga, G., *Graven van Vlaanderen. Vlaamse vorsten in woord en beeld (862-1795)*, Zutphen 2013
Boer, D. de, *Graven van Holland, Middeleeuwse vorsten in woord en beeld (880-1580)*, Zutphen 2010
Declercq, G., 'Heiligen, lekenabten en hervormers. De Gentse abdijen van Sint-Pieters en Sint-Baafs tijdens de Eerste Middeleeuwen', in: Ganda & Blandinium. *De Gentse abdijen van Sint-Pieters en Sint-Baafs*, Gent 1997
Scheurkogel, J., 'Opstand in Holland', in: D. de Boer red., *De Nederlanden in de late middeleeuwen*, Utrecht 1987
Blok, D.P., *De Franken, hun optreden in het licht der historie*, Bussum 1968
Huizinga, J., *Herfstij der Middeleeuwen*, Haarlem 1957
Bouman, P., *Van Renaissance tot Wereldoorlog*, Amsterdam 1938
Heussen, F., Van Rhijn, H., *Oudheden en Gestichten van Kennemerland*, Leiden 1721
Wagenaar, J., *Vaderlandse Historie deel IV*, 1720

ALGEMENE LITERATUUR

Over bouwen

Dunk, Th. von der, *Torens versus traditie*, Leiden 2015
Stenvert, R., &al., *Inleiding in de Bouwhistorie*, Utrecht 2015
Erlande-Brandenburg, A., *The Cathedral Builders of the Middle Ages*, London 2013
Hurx, M., *Architect en aannemer, De opkomst van de bouwmarkt in de Nederlanden 1350-1530*, Nijmegen 2013
Gout, M., *Symboliek in kathedralenbouw*, Rotterdam 2012
Stancliffe, D., *Kerken, Gebouwen – Architectuur – Liturgie*, Baarn 2008
Bosma, K. &al., *Bouwen in Nederland 600-2000*, Zwolle 2007
Behringer, Ch., &al., *Kathedralen, honderd wonderen uit het avondland*, München 1999
Meischke, R., 'Drie kerken van Rutger van Kampen', in: *De gotische bouwtraditie*, Amersfoort 1988
Bekaert, G., *Landschap van kerken, 10 eeuwen bouwen in Vlaanderen*, Antwerpen 1987
Haslinghuis, E. &al., *Bouwkundige termen*, Houten 1986
Duby, G., *De kathedralenbouwers*, Amsterdam 1984
Vroom, W., *De financiering van de kathedraalbouw in de middeleeuwen*, Maarssen 1981
Macaulay, D., *De kathedraal, het verhaal van de bouw*, Amsterdam 1974
Meer, F. van der, *Onbekende kathedralen in Frankrijk*, Amsterdam 1967
Jantzen, H., *De kunst van de gotiek*, Utrecht 1959
Roosegaarde Bisschop, G., 'De geschilderde maquette in Nederland', in: *Nederlands Kunsthistorisch Jaarboek*, Vol. 7, 1956 PDF
Ozinga, M. &al., *De Gotische Kerkelijke Bouwkunst*, Amsterdam 1953
Meischke, R., 'Het architectonisch ontwerp in de Nederlanden ...', in: *Nieuws-bulletin KNOB*, Jrg. 5, 1952 PDF
Ter Kuile, E. &al., *Duizend jaar bouwen in Nederland, Deel I*, Amsterdam 1948
Ter Kuile, E., 'De groote Brabantsche basiliek in Noord-Nederland', in: *Nederlands Kunsthistorisch Jaarboek*, Vol 1, 1947
Vermeulen, F.A.J., *Geschiedenis der Nederlandsche Bouwkunst Deel I*, Den Haag 1928
Weissman, A., *Geschiedenis der Nederlandsche bouwkunst*, Amsterdam 1912

Over religie

Martens, Th. &al., *De Middelnederlandse preek*, Hilversum 2009
Nijs, P. de, ed., *De Middeleeuwse klooster-geschiedenis van de Nederlanden*, Zwolle 2008
Durandus/Thibodeau, *Rationale divinorum officiorum*, New York 2007
Krüger, K., *Kloosters en Kloosterorden – 2000 jaar christelijke kunst en cultuur*, Noordwijkerhout 2007
Vliet, K. van, *In kringen van Kanunniken. Munsters en kapittels in het bisdom Utrecht, 695-1227*, Zutphen 2002
Lettingck, N., *Praten als Brugman*, Hilversum 1999
Run, A. van, 'Functies en waardering van het beeld', in: *De middeleeuwse ideënwêreld 1000-1030*, Hilversum 1994

Herwaarden, J. van, 'ME aflaten en Ned devotie', in: D. de Boer red., *De Nederlanden in de late middeleeuwen*, Utrecht 1987
Henderikx, P., *De oudste bedelordes in het graafschap Holland en Zeeland*, Dordrecht 1977
Timmers J., *Christelijke symboliek en iconografie*, Utrecht 1974
Heidt, A., *Catholica*, Encyclopedisch vademecum voor het Katholieke leven, 's-Gravenhage 1955
Nolet, W., *Kerkelijke instellingen in de middeleeuwen*, Amsterdam 1951
Bijdragen voor de geschiedenis van het Bisdom Haarlem 1875-1957, afgekort tot **BGBH**

Over muziek

Loon-van de Moosdijk, E., *Goet ende wael geraect. Versieringsmotieven op luid- en speelklokken...*, Nijmegen 2003
Grijp, L. &al., *Een muziekgeschiedenis der Nederlanden*, Amsterdam 2001
Hogenelst, D. &al, 'Letterkunde en muziek', in: *Deugd boven geweld*, Hilversum 1995
Valkenstijn, J., *Claudin Patoulet, zangmeester...*, Santpoort 1995
Valkestijn, J., *Geschiedenis van de jongenszang tot aan de reformatie*, Brugge, 1989
Nieuwkoop, H. van, *Haarlemse orgelkunst van 1400 tot heden*, Utrecht 1988
Klerk, J. de, *Haarlems muziekleven*, Haarlem 1964
Baard, H. &al, *Nederlandse orgelpracht*, Haarlem 1961
Bouwman, A., *Orgels in Nederland*, Amsterdam 1949

ANDERE KERKEN

Meijer, T. & Staal, C., redactie, *De Utrechtse Catharinakerk*, Utrecht 2020
Emmens, K. &al., *De Grote Kerk van Alkmaar*, 500 jaar bouwen en behouden, Utrecht 2018
Emmens, K., &al, redactie, *De Stevenskerk*, 750 jaar spiegel van Nijmegen, Nijmegen 2017
Hellenberg Hubar, B. van, *De Nieuwe Bavo te Haarlem*, Zwolle 2016
Aerts, W. &al., *De Onze-Lieve-Vrouwekathedraal in Antwerpen – twee eeuwen restauratie*, Antwerpen 2015
De Rynck, P., *De Onze-Lieve-Vrouwekathedraal van Antwerpen*, Antwerpen 2005
Reynck, P. de, *Sint-Baafskathedraal*, Bezoekersgids, Gent 2014
Hartog, E. & Glaudemans, R., *De Sint-Eusebiuskerk te Arnhem*, bouwsculptuur en bouwgeschiedenis, Zwolle 2013
Duinen, H. van, *De Grote of Onze-Lieve-Vrouwekerk Dordrecht...*, Dordrecht 2012
Hartog, E. den &al, *De Pieterskerk in Leiden*, Zwolle 2011
Boekwijt &al., *De Sint Janskathedraal in 's Hertogenbosch*, Alphen aan de Maas 2010
Peeters, C., *De Sint Janskathedraal te 's-Hertogenbosch*, 's-Gravenhage 1985
Berg, B. van den, *De Sint-Janskerk in Gouda*, Hilversum 2008
Bogaers, L., 'God wouts, de financiering van de **Buurkerk** (1435-1569)...', in: *Jaarboek Oud Utrecht 2003* PDF
Wezel, G. van, *De Onze-Lieve-Vrouwekerk [...] te Breda*, Zwolle 2003
Sterrenborg, T., ed, *De restauratie van de Sint-Janskerk te Gouda*, Gouda 1980
Haslinghuis, E. & Peeters, C., *De Dom van Utrecht*, 's-Gravenhage 1965
Branner, R., *La cathédrale de Bourges, et sa place dans l'architecture gothique*, Paris/Bourges 1962